

Det talade ordet gäller.

Anförande av överbefälhavare Sverker Göranson, 17 januari, Sälen

Folk och Försvars Rikskonferens 2010

Försvarsministern, ärade konferensdeltagare,

Försvarsmaktens och min uppgift på uppdrag av riksdag och regering är att försvara Sverige och våra svenska intressen. Med vapen om så behövs. Det kräver välutbildad personal med orubbliga värderingar och ett oerhört stort engagemang.

Svenska soldater och sjömän är idag efterfrågade i världen. Oskuldiga människor utsätts för våld och drivs på flykt. Därför ingår vår personal i olika former av insatser. Sverige tar aktivt ansvar tillsammans med andra.

Att försvara demokrati och mänskliga rättigheter är ett stort åtagande. Det senaste halvåret har varit fyllt med svårigheter för vårt förband i Afghanistan. Våra soldater har visat prov på stort personligt mod och de har framgångsrikt löst mycket kvalificerade och riskfyllda uppgifter.

Vi kan nu se resultatet av vårt arbete i andra insatsområden, såsom Bosnien, Kosovo och Somalia. Genom vår och andra nationers militära närvaro har förutsättningar skapats för varaktig fred, en fungerande nationell samhällsstruktur och för människors överlevnad som ger också ger positiv påverkan på utvecklingen i Sverige.

Insatserna är en del av min uppgift och fokus för att kunna genomföra det inriktningsbeslut som riksdagen beslutade i juni. Vi ska kunna lösa alla huvuduppgifter i samverkan med andra länder och organisationer. Sverige har också gjort ett åtagande gentemot EU att snabbt kunna vara på plats om nya konflikter blossar upp. Oavsett var det händer ska vi kunna leverera effekt vid politiska beslut om insats.

Några ord om min bild av omvärlden.

- Utvecklingen i närområdet är av stor betydelse för Sverige, Norden och övriga Europa.
- Vi ser konsekvenser av klimatförändringar, energiförsörjning, internationellt samarbete och utvecklingen i Ryssland.
- De förmågor som Försvarsmakten har idag fortsätter att vara viktiga och behövda.
- Behovet av våra insatser växer.

Det är tydligt att Norden och Barentsområdet med delar av Arktis samt Norska havet åter har blivit aktuella som strategiskt viktiga områden. Energisäkerhet och därmed frågan om tillgång till och transport av energi har blivit en allt viktigare säkerhetspolitisk faktor. Det påverkar strategiska relationer i vårt närområde.

Jämfört med hur jag såg på läget för bara ett år sedan, har komplexiteten ökat. Den ökande ryska övningsverksamheten samt en förväntad ökning av Natos motsvarighet i Östersjön bidrar till utmaningarna. Det ökade antalet fartygstransporter i Östersjön, ett resultat av Rysslands satsningar på hamnstaden Primorsk i Finska viken som navet i rysk oljeexport, medför även att risken för en omfattande miljöolycka i Östersjön ökar.

Vi, Försvarmakten har också utgå från den solidaritetsförklaring som riksdagen har beslutat inom ramen för vår svenska säkerhetspolitik. Den innebär att säkerhet byggs genom samverkan i allt från civila till militära hot. Sammantaget innebär detta att vi måste förbereda och planera långsiktigt med ett ökat fokus på närområdet.

Jag vill dela med mig av min syn på var Afghanistan är på väg. Problemet i Afghanistan är inte bara talibanernas verksamhet, utan också bristerna i samhällsstyre, omfattande korrupcion på alla nivåer samt organiserad brottslighet, inte minst utbredd fattigdom.

De operativa krav som möter dagens svenska bidrag till ISAF skiljer sig från de förhållanden som rådde när Sverige påbörjade sin insats i Afghanistan. En längre tid har säkerhetsläget försämrats för såväl civilbefolkning, men också för de internationella civila som militära aktörer i området. Det väpnade motståndet ökar, deras förmåga blir mer och mer avancerad och antalet attacker mot ISAF ökar.

Den strategi som COMISAF, general McChrystal arbetar efter, är fortsatt counter insurgency. För att åstadkomma detta förstärks nu insatsen med drygt 30 000 soldater från amerikansk sida och från oss övriga bidragsländer med cirka 7 000 soldater. Detta leder bland annat till att inom det svenska området kommer cirka 2 000 ytterligare soldater att vara stationerade och också ett stort antal helikoptrar.

Avgörande för den övergripande utvecklingen på lång sikt är dels utvecklingen i Pakistan, dels förmågan hos den afghanska armén och ISAF att upprätthålla närvaron i alla de oroliga områden som finns. Soldaternas närvaro och deras insatser bidrar till att skapa lugn och den säkerhet som civilbefolkningen har rätt till. Därigenom skapas förutsättning för afghanerna och olika hjälporganisationer att fortsatt bygga skolor, sjukvård och annan viktig infrastruktur för ett fungerande samhälle.

Vårt fokus är att utbilda och arbeta med den afghanska armén. Men förutsättningarna för att lyckas med helheten är en utökad civil-militär samverkan. Förenar vi, på ett

balanserat sätt, de civila och militära ansträngningarna ytterligare skapar vi förutsättningar att lyckas. Det är inte antingen eller, det är både och.

På samma sätt som mina tankar om Afghanistan vill jag kort beskriva läget vid Afrikas Horn. Där råder väpnade konflikter, brist på demokratisk utveckling, svårigheter att hantera ökad social frustration samt att regionen riskerar att drabbas särskilt hårt av klimatförändringar.

Situationen i Somalia kommer därför sannolikt att vara instabil framöver och kräva fortsatt engagemang från det internationella samfundet.

Den marina närvaron är ett långsiktigt engagemang och kraven på andra typer av insatser för att stabilisera läget i Somalia kommer sannolikt att öka. EU:s planerade insats på marken i kombination med betydande civila insatser för att återställa säkerhet och fred i landet är nödvändig.

Trots de framgångsrika insatserna i Adenviken och Indiska Oceanen bedöms piratverksamheten fortsätta framöver. För att vi ska bli framgångsrika i bekämpningen av piratverksamheten, behöver bland annat den laglöshet som råder i regionen bekämpas genom ökad nationell kontroll.

Vad gör vi då i Försvarsmakten?

De avancerade uppdrag och uppgifter vårt försvar har idag löser vi med god förmåga, goda resultat och med hög kvalitet. Dygnet runt övervakar våra förband Sveriges luft och sjöterritorium. Under förra året genomfördes i stort sett varje dag en jaktstart för att hävda det svenska territoriet. Vid behov avvisas fartyg och flygplan som kränker våra vatten eller vår luft. Vi har förband som arbetar med underrättelseuppdrag samt övervakar större övningar.

Under 2009 har Försvarsmakten börjat återta en del av de förmågor som har varit vilande under den senaste 10 årsperioden, exempelvis krigsplacering av personal och fältövningsverksamhet. Därutöver har vi vidare utvecklat och genomfört beredskapskontroller. Under 2010 kommer den nationella insatsförmågan ta ytterligare steg framåt genom att markstridskrafternas slutövningsserie samt lokala fältövningar börjar genomföras.

Under förra året genomfördes totalt ett 80-tal beredskapsinsatser, cirka 90 insatser enligt lagen om skydd mot olyckor, samt cirka 250 insatser när det gäller stöd till samhället i övrigt. Därutöver ser vi just nu över vår regionala samordning. Jag avser att i budgetunderlaget, den första mars, till regeringen föreslå fördelning av visst ansvar avseende regional ledning över landet; bland annat för Hemvärnet och de nationella skyddsstyrkorna, samt för den civil-militära samverkan.

Vi arbetar i linje med det arbetssätt som vår kräver säkerhetspolitik kräver, där vi aktivt deltar gemensamt i olika samarbeten. Ett stort antal internationella övningar genomförs tillsammans med våra förband och så även på svenskt territorium.

Ett exempel på hur vi redan nu använder våra soldater på det sätt som vi planerar för år 2014 är våra just hemkomna förband från Kosovo och Afghanistan. Delar av förbanden har samtränats inom ramen för uppbyggnad av Nordic Battlegroup. Värdefulla erfarenheter som ger oss förbättrade möjlighet att lösa våra uppgifter.

Jag vill ge er ett par konkreta exempel på vår förmåga:

1) Förbandet på plats i Adenviken, Somalia genomförde under förra året fem eskorter där sammanlagt 20 000 ton mat transporterades åt World Food Programme. De genomförde 39 fredliga närmanden, två eskorteringar, två bordningar samt avvärjde ett kapningsförsök.

2) Under maj – september genomförde Försvarmakten inom ramen för ISAF 300 flyguppsdrag i hela Afghanistan med stundtals svåra starter och landningar på rena grusbanor. Cirka 1 000 ton gods och 5 000 passagerare har förflyttats av förbandet.

Det innebar att de svenska flygtransporterna tillät de tyska helikoptrarna i norra Afghanistan att i stor utsträckning fokusera på sitt område och istället lägga sitt fokus på MEDEVAC-transporter. Därmed utgjorde vårt flygförband också ett indirekt stöd till våra svenska soldater i området.

Hur kommer Sveriges försvarsmakt år 2014 att se ut? Jag har under hösten inlett en översyn av grunden för de omfattande och i många stycken genomgripande förändring som ligger framför oss. Vi har sett över hur vi beskriver vår verksamhetsidé, tagit fram en ny vision och arbetat vidare med att beskriva vår värdegrund. Utifrån visionen har vi sedan tagit fram strategiska förändringsmål vilka ska fungera som ledstjärnor för förändringsarbetet. Från detta skapar vi nu en uppföljningsplan.

Vår nya vision - Försvarmakten verkar, syns och respekteras i Sverige och utomlands genom att vara ett tillgängligt, användbart och mångsidigt säkerhetspolitiskt instrument. Vi är på väg att forma detta försvar redan idag men jag säger det igen, lång väg återstår.

I vår framtida insatsorganisation kommer huvuddelen av våra förband vara tillgängliga inom tre månader och inget förband kommer normalt att ha längre beredskapstid än sex månader. Nära hälften av vår totala insatsorganisation utgörs samtidigt av Hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna som är gripbara på ett dygn. En

organisation vars förband kommer att ha en betydligt högre militär effekt än vi kan uppvisa idag.

Vi kommer, precis som idag, att stödja andra myndigheter som vi just nu gör till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, med transportflygplanet C-17 för att frakta personal och förnödenheter till Haiti. Planet landar imorgon bitti.

Vi kommer att kunna lösa en stor bredd av uppgifter, ensamt eller tillsammans med andra, på alla konfliktnivåer. Vi kan med kort varsel förstärka pågående insatser och genomföra evakueringsoperationer. Våra förband är samövade, professionella och rekryteras på frivillig grund. Vår omvärld ska känna respekt för vår förmåga att försvara vårt territorium.

Jag ser en tydlig väg framåt där vårt internationella samarbete är fördjupat och breddat, med särskild tonvikt på det nordiska samarbetet. Samarbetet leder till ökade möjligheter inom exempelvis utbildning, övning, förbandsproduktion och olika delar av stödverksamheten. Våra förband, vår personal arbetar både nationellt och internationellt.

Samtidigt som jag säger detta vill jag poängtera att anpassningar kommer att behövas på en rad olika plan för att nå vår målbild. Förankring och stöd i samhället är avgörande för rekryteringsförmåga och därmed för våra möjligheter att lösa framtida uppgifter. Såväl civil som militär personal kommer att behövas för våra insatser och beredskap, såväl hemma som borta.

Det beslut som regering och riksdag är på väg att fatta innebär att all rekrytering till Försvarsmakten kommer att byggas på frivillighet. Samma beslut som jag tog personligen när jag bestämde mig för att åka till kriget i Bosnien. Anställda och kontrakterade soldater och sjömän ger bäst förutsättningar för att kunna använda förbanden.

Vi är en av Sveriges största rekryterare och arbetsgivare. I vårt nya försvar med ett årligt inflöde på ungefär 4 000 pojkar och flickor, en total organisation med cirka 50 000 män och kvinnor som kan sättas in med kort varsel i strid och försvara Sverige och svenska intressen.

Vårt mål är att allmänheten ska känna respekt och förtroende för vår förmåga och uppfatta Försvarsmakten som en betydelsefull och spännande arbetsplats. Att få arbeta inom Försvarsmakten är en fantastisk möjlighet, oavsett bakgrund och ålder.

Försvarsmaktens framtida förmåga bygger på den kompetens som finns idag och på vår förmåga att rekrytera kompetent personal. Då måste det också finnas en balans

mellan *här-och-nu* perspektivet och krigsförbandens förmåga på längre sikt. Vi ska också ha ett sätt att återkommande öva våra förband, krigsförbandsövningssystem.

Vi har en tydlig men tuff väg framför oss. Jag ser framför mig att vi är på väg nu att skapa direkt gripbara förband som kan användas för både nationella och internationella uppgifter. Vi skapar ett system, en organisation där våra soldater och förband är väl utbildade, övade och i många fall successivt mer insatserfarna. Ett försvar där värdegrunden är solid.

Det nya personalförsörjningssystemet ger större flexibilitet, ökad mångfald och bättre åldersstruktur vilket är en förutsättning för att Försvarsmakten ska kunna uppfylla kraven på operativ förmåga genom insatser och beredskap för insatser.

Men systemet är en utmaning och vi, inte minst jag, är ödmjuka inför uppgiften. Det är ingen som vet exakt hur vår personalförsörjning kommer att se ut om fem år. Exempelvis vet vi inte med säkerhet hur kostnaderna utvecklas för att rekrytera personalen vi behöver, för vi kommer vara helt konjunkturberoende. Därför krävs det att vi alla är ödmjuka inför den frågan.

Flera av förutsättningarna för att den här reformen ska fungera kräver aktiva åtgärder genom reglering och förordningar som komplement till avtal. Det finns många pusselbitar som måste passa ihop för att det här systemet ska fungera till rimliga kostnader. Vi i Försvarsmakten äger inte alla beslut själva.

Vi har tagit ett stort steg genom att införa specialistofficerare. De första påbörjade sin anställning i Försvarsmakten förra sommaren och framöver kommer antalet specialistofficerare att kontinuerligt öka. Det är specialistofficerarna som på den lägre förbandsnivån kommer att utgöra ryggraden i den framtida Försvarsmakten. Lika viktigt är hur vi ser på framtiden för våra framtida reservofficerare samt våra fast anställda officerare.

Nu måste vi hjälpas åt. Hela samhällets stöd behövs för att Försvarsmakten ska bli en mera attraktiv arbetsgivare i framtiden. Att ha tjänstgjort i Försvarsmakten är värdefullt för såväl den enskilde soldaten och sjömannen som för den civilt anställda. Erfarenheter från utlandstjänst är ovärderliga och borde få ett stort meritvärde. Kunskaper som vi vill att arbetsgivare utanför försvarsmakten ska värdesätta högt. För att vår nya personalförsörjning ska fungera är det viktigt att alla förstår värdet av den personal som periodvis arbetar för Försvarsmakten, periodvis för andra arbetsgivare.

Omstrukturering av Försvarsmakten innebär en kombination av nyanställningar samt ökad karriärväxling, men även uppsägningar i perioden från 2011 till 2018. Samtidigt betonar jag att den största utmaningen består i att kunna attrahera, rekrytera och behålla officerare, soldater och sjömän.

Därför är förankring av det nya systemet hos arbetsmarknadens parter kommer att vara en komplex och helt avgörande process. Försvarmakten behöver hela samhällets stöd med ytterst riksdag och regering i spetsen – vi är Sveriges försvarsmakt.

Exempelvis, i likhet med reglering för föräldraledighet, vill jag att vi ska kunna ha soldatledighet i framtiden. Det måste kännas tryggt för soldater att komma till försvarsmakten. Jag vet att jag har jobbet kvar när jag kommer tillbaka även om jag varit bort i åtta till tio månader. Vi vill visa att det finns en sådan kvalitet i utbildning och tjänstgöring att den är till nytta för både Försvarmakten och för andra arbetsgivare.

Kombinationen av de effektiviseringskrav vi har, samt att gå från plikt till frivillighet, innebär omfattande utmaningar för Sveriges försvarsmakt. Trots detta är min uppfattning, att vi med de ekonomiska resurser vi nu har, skapar en försvarsmakt som klarar våra internationella åtaganden och kraven på nationell förmåga, både idag och imorgon.

Det överskott som vi fick under 2009 ingick i planen för att skapa utrymme för delar av reformen under de kommande åren. En långsiktig ekonomisk stabilitet, samt ekonomiska ramar med reall oförändrade anslag, är nödvändiga för att genomföra det jag nu talar om.

Innan jag avslutar vill jag poängtera igen att vår insats i Afghanistan är ett exempel på att vi bidrar till att lösa en svår uppgift. Den enda vägen att vinna Afghanistans framtid är att vinna befolkningens stöd och respekt.

Vår insats i Kosovo är ett annat tydligt exempel hur vi uthålligt under tio år medverkat till att skapat förutsättningar för varaktig fred. Från att i år varit 250 svenska soldater i området kommer till hösten ett 70-tal soldater att övervaka överlämning till andra aktörer i området. Under dessa år har totalt 9 000 svenskar arbetat i området, varav sju personer har mist sina liv i fredens tjänst.

Mina besök hos våra förband ger mig en bekräftelse på kvaliteten i vår verksamhet, nu senast veckan före jul. Våra officerare och soldater visar gott ledarskap, enastående mod och beslutsamhet, och gör därigenom stor nytta.

De pågående insatserna i såväl närområdet som ute i världen, är de högst prioriterade verksamheterna vi har. Det är en verksamhet som pågår och stöds dygnet runt varje dag på året. Sveriges stöd till våra soldater och sjömän krävs för att lösa våra uppgifter.

Det är ingen tvekan om att det finns många frågeställningar både på kort och lång sikt. Men det allra viktigaste på kort sikt är att ytterligare öka trovärdigheten och respekten hos våra medborgare för vårt försvar.

Fick jag önska mig någonting, av er alla, så är det att jag i större utsträckning får höra berättelsen om allt det proffsiga som Försvarsmakten utför. Det blir en mer balanserad debatt.

Ja, Försvarsmakten är annorlunda jämfört med förr. Men, vi löser våra svåra uppdrag. Den väg Sverige har valt i militära sammanhang är fullt jämförbar med många andra europeiska försvarsmakter. Vi tillsammans med andra – som medlem i EU, som aktiv och respekterad partner till Nato samt våra nordiska grannländer kan hantera säkerhetsproblem och hot – i närområdet, i Europa och till del även globalt.

Avslutningsvis vill jag säga att resan mot målet är påbörjad, och jag är övertygad om att det blir en tuff resa.

- Vi skapar ett aktivt försvar som ska kunna verka omedelbart.
- Vår personal, både anställd och kontrakterad, ska genomföra insatser både nationellt och internationellt.
- Vi kommer att vara flexibla, med förband som kan sättas in med hög förmåga att verka i alla konflikter.

I vissa avseenden har vi redan genomfört de förändringar som riksdagen har beslutat, men resan är lång och det finns många knutar längs vägen. Vår ambition är att Försvarsmakten och våra förband verkar, syns och respekteras i Sverige och utomlands.

Tack!